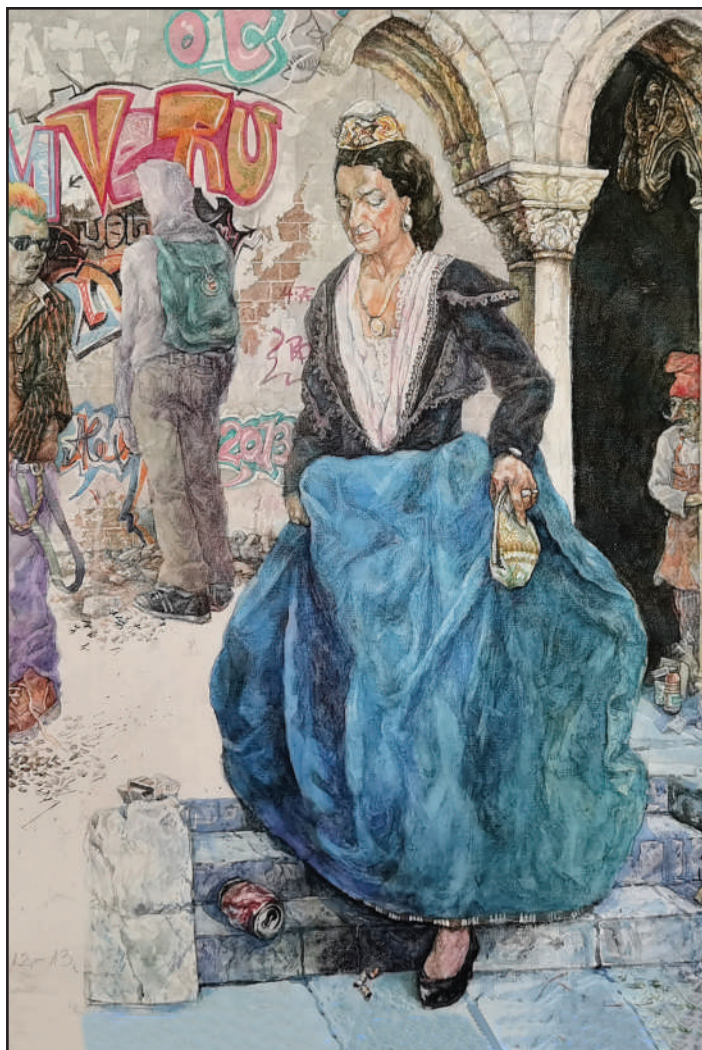

Nicolae Alexi - După blacuri (detaliu)

Florea
FIRAN

Călin-Andrei Mihăilescu

Critic literar, eseist, prozator, profesor de literatură comparată, Călin-Andrei Mihăilescu este autor de studii hispanice, volume și texte scrise în română, engleză, franceză, spaniolă care acoperă domeniile preocupărilor sale – proză, poezie, cărți pentru copii și o serie de eseuri pe teme de literatură comparată, filosofie, teorie critică și literară, estetică, semiotică, teorie lingvistică și gândire socio-politică, alături de altele „necategorisibile”. Spirit alert, bun cunoscător al mai multor limbi, Călin-Andrei Mihăilescu are inteligență scilpitoare și o mare ușurință de a jongla cu cuvintele, are vocația profesoratului, fiind un bun orator cu plăcerea conversației dar și cercetător minuțios, autor prolific și original.

S-a născut la 15 decembrie 1956 în București; fiul lui Sebastian Mihai Mihăilescu, sportiv, antrenor, și al Mariei Casandra (născută Theodorescu), profesoară. La București urmează clasele primare și gimnaziale la Școala generală nr. 28 și nr. 24 (1963-1971), Liceul „Iulia Hasdeu”, secția spaniolă (1971-1975), apoi

Facultatea de limba și literatura română, specializarea română și spaniolă, Universitatea din București (1977-1981). Este perioada când își descoperă pasiunea pentru literatură, începând cu Jules Verne, Alexandre Dumas, Dostoievski, și este atras de filosofia lui Nietzsche, Hegel, Camus. Vinde cărți din biblioteca mamei sale pentru a-și cumpăra cărțile preferate pentru lectură. În perioada tinereții mărturisește că s-a simțit influențat de Caragiale, Arghezi, Ion Barbu, Marin Preda și Nichita Stănescu.

Debutează publicistic cu un eseu în „Viața studentască” (nov. 1977) și colaborează cu reportaje, eseuri și cronică literară la revista „Amfiteatru”; editorial debutează cu volumul 16-17. *Renaștere, manierism, baroc* (Curtea veche, 2002), ed. a II-a, 2005, cu o postfață a criticului literar brazilian Luiz Costa Lima în care remarcă: „Acest volum s-a așezat în timp ca un rizom în care subiectivitatea, mistica, utopia, deziluzia, corporalitatea, inversiunea, gustul și kitsch-ul își răspund mutual ca ecouri tematice, structurale și de stil. [...]”

Continuare în p. 2

Eseu

Mihai Ene
Mihai Fircă
Emanuel D. Florescu
Dan Ionescu
Gabriela Nedelcu-Păsărin
Ion Parhon
Lucian-Florin Rogneanu
Anda Simion

Proză

Andrei Codrescu
Adrian Sângeorzan

Poezie

Carmen Firan
Sina Dănculescu
Dan Duțescu

Constantin Cubleşan – *Eminescu: De la „cușca lui Șuțu” p. 4 la „ospiciul de la Döbling”*

Adrian Cioroianu – *Un Mărțișor ai scump decât îmi imaginam* p. 6

Ioan Lascu – *Descendența lui Rimbaud în poezia secolului al XX-lea* p. 8

Dumitru Radu Popa – *Despre drepturile copacilor și... ale cărților* p. 11

Rodica Grigore – *În căutarea dreptății* p. 14

Număr special

Festivalul
Internațional
Shakespeare

pp. 9, 17-22

Sumar

- Florea Firan, *Călin-Andrei Mihăilescu* / pp. 1-3
- Constantin Cubleșan, *Eminescu: De la „cușca lui Șuțu” la „ospiciul de la Döbling”* / p. 4
- Andrei Codrescu, *Sibiul copilăriei* / pp. 5, 7
- Adrian Cioroianu, *Un Mărțișor mai scump decât îmi imaginam* / pp. 6-7
- Ioan Lascu, *Descendența lui Rimbaud în poezia secolului al XX-lea* / p. 8
- Mihai Ene, *Festivalul Internațional Shakespeare XIII. Jurnal de spectator* / p. 9
- Emanuel D. Florescu, *Insuficiența modernității* / p. 10
- Dumitru Radu Popa, *Despre drepturile copacilor și... ale cărților* / p. 11
- Adrian Sângeorzan, *Țara Fericirii* / pp. 12, 13
- Carmen Firan, *Poeme: Nori; Doar atât; Realism neimaginar* / p. 13
- Rodica Grigore, *În căutarea dreptății* / pp. 14, 15
- Dan Ionescu, *Despre „Defăimarea lui Eminescu”* / p. 15
- Dan Duțescu, *Poeme: Crezi că m-ai cunoscut?; Zâmbetul morții sau viața ca destin* / p. 15
- Gabriela Nedelcu-Păsărin, *Un timp al asfințitului* / p. 16
- Florea Firan; Emil Boroghina, *Festivalul Internațional „Shakespeare” – Ediția a XIII-a* / p. 17
- Ion Parhon, *Shakespeare în mileniul trei* / pp. 18-20
- Anda Simion, *Străluciri de festival: Lumea regăsită a lui Lepage și lumea reconfigurată a lui Korsunovas* / pp. 21-22
- Mihai Fircă, *Când unul+unul fac Unu și Unu* / p. 23
- Sina Dănculescu, *Poem: Cândva* / p. 23
- Lucian-Florin Rogneanu, *Amprente – Nicolae Alexi și Aurel Bulacu* / p. 24

Continuare din p. 1

Florea FIRAN

Călin-Andrei Mihăilescu

Ca într-un serai de interdiscipline, literatura și filosofia, pictura și teologia, gândirea politică și cea științifică și, în fine, magia se intersectează fără gelozie ori milă în paginile acestei cărți. Volumul abordează fenomene ale literaturilor occidentale din sec. XVI-XVII, de la magii Renașterii italiene și Thomas Morus la misticii spanioli, Montaigne, Marlowe, Cervantes, Pascal.

Călin-Andrei Mihăilescu își începe activitatea ca profesor de limba română și franceză în satul Naipu, comuna Ghimpați, județul Giurgiu (1981-1984), de unde este concediat pentru că își depusese actele de emigrare. Lucrează apoi ca traducător *free lance* la Biblioteca de Stat din București (1984-1985). În 1986 pleacă din țară și după un an de tranzit în Germania Federală, la München, unde petrece mult timp împreună cu I. Negoșescu, în perioada când acesta scria la *Istoria literaturii române*, se stabilește în Canada unde devine profesor de literatură comparată, teorie critică și spaniolă la University of Western Ontario. În spațiul cultural canadian se poate manifesta și reinventa după propria-i dorință. În Canada, l-a impresionat „disciplina, seriozitatea și simplitatea muncii corecte la care erai invitat să participi. O combinație fericită de solidaritate și de libertate. Canada e un experiment istoric – țară, federație și semicontinent – care nu s-a nimerit să descopere deliciile eternaționalismului... Canada îmi place ca experiment istoric – cele aproape două mii de grupuri etnice care trăiesc aici închipuie bogăția, dar nu trufia Turnului Babel. Varietatea mi-a devenit a doua natură.” Într-un interviu dat Magdei Băărăscu în 2008 afirma că „nu mai există exil, ci doar azilul economic, deghizat sau nici măcar, precum și o circulație crescândă. Lumea noastră e de navetiști, nu de exilați și de aceea loialitățile devin ușor deplasate, problematice, imaginative.”

Scriitorul păstrează legătura cu țara natală despre care scrie constant, fiind un observator obiectiv în relatarea vieții și societății contemporane românești. La BBC ține 12 emisiuni intitulate „Utopia română” prin care face o analiză critică a comunismului, în urma căreia are și o surpriză: frânele mașinii i-au fost tăiate „profesionist”. Devine asistent la Victoria College, University of Toronto (1989-1991), lector universitar la Departamentul de limbi moderne, University of Western Ontario, London (1992-1996), conferențiar universitar (1996-2005) și profesor titular (2006-2017). Obține un master în literatura comparată și un doctorat la Universitatea din Toronto. Se pensionează în 2017, revine adeseori în țară, colaborează la presa culturală, în revista „Orizont” susține cu continuitate o rubrică intitulată „Alte-s artele” în care publică proză experimentală, textele din perioada 2014-2016 le include în vol. *AFCA* (2018), iar în „Observator cultural”, rubrica „Cosmopolis”; publică volume de proză memorialistică, eseistică și critică literară și diverse articole în „Dilema”, „Observator cultural”, „Dilemateca”, „România literară”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Steaua”, „Tribuna”, „Viața Românească” etc.

În Canada colaborează la presa culturală cu articole în franceză, engleză, spaniolă și ocupă diverse funcții: director de „Literary Research/ Recherche littéraire” la revista Asociației Internaționale de Literatură Comparată (1997-2005), președintele Grupului Academic Român afiliat la Modern

Scribul Românesc
Revistă de cultură

Fondată la Craiova, în 1927,
de către criticul D. TOMESCU.
Serie nouă, din 2003,
întemeiată de FLOREA FIRAN

Editată de:
Fundatia – Revista
Scribul Românesc

ISSN 1583-9125

Revistă înregistrată la OSIM
cu nr. 86155 din 11.04.2007

Membră A.R.I.E.L.

Redacția

Director:
Florea FIRAN

Colegiul redacțional:
Adrian CIOROIANU
Andrei CODRESCU
Eugen NEGRICI
Gheorghe PĂUN
Dumitru Radu POPA
Dumitru Radu POPESCU
Lucian Bernd SĂULEANU
Monica SPIRIDON
Emilian ȘTEFĂRȚĂ

Redactori:
Mihai ENE
Mihai FIRICĂ
Emanuel D. FLORESCU
Ion PARHON
Lucian-Florin ROGNEANU

Redactori asociați:
Florentina ANGHEL
Dan IONESCU
Gabriela NEDELICU-PĂSĂRIN

Corectură:
Claudia MILOICOVICI

Tehnoredactare:
Georgiana OPRESCU

Arhivă online:
Alexandru OPRESCU

Redacția și Administrația:

Craiova, Str. C-tin Brâncuși, nr. 24
Tel./Fax: 0722753922; 0251/413.763
E-mail: scribulromanesc@yahoo.com
Web: www.revistascribulromanesc.ro
Cont: RO03BRDE170SV21564261700
BRDE Agenția Mihai Viteazul, Craiova

Abonamentele se pot face la sediul
redacției: Str. Constantin Brâncuși,
nr. 24, Craiova, județul Dolj
sau scribulromanesc@yahoo.com

Responsabilitatea opiniilor exprimate
apartine integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul: Tipografia PRINTEX
Craiova, str. Electroputere, nr. 21,
tel. 0251 580431

Abonamente
Scribul Românesc

Abonați-vă la Revista „Scribul Românesc” și veți avea un prieten apropiat. Abonamentele se fac prin rețeaua proprie și Poșta Română, se pot achita la sediul revistei sau în contul: RO 03BRDE170SV21564261700, Agenția Mihai Viteazul, Craiova.
Costul unui abonament anual cu taxele incluse este de 115 lei. Pentru abonații din străinătate este de 145 \$ sau de 130 €. Informații primiți la tel.: 0722.75.39.22; Fax. 0251.413.763 sau la adresa de email: scribulromanesc@yahoo.com

Language Association (1999-2000), directorul Centrului pentru Studierea teoriei și criticii la University of Western Ontario (2002-2006), șeful Catedrei Programului de Literatură Comparată, University of Western Ontario (2013-2016). Beneficiază de burse de studii doctorale, postdoctorale, de studii de călătorie, stipendii pentru publicarea unor cărți și articole și pentru organizarea de congrese, conferințe, colocvii, între care Metcalfe Fellow of Victoria College (1992-93), Visiting Fellow, Northrop Frye Centre (1994-95).

În 1992 își susține doctoratul în literatură comparată la Universitatea din Toronto, cu teza *High Nights. Aspects of Post-Tridentine Mystical Literature*, avându-l conducător pe Wlad Godzich.

Colaborează la reviste din Canada, SUA și Europa: „Canadian Review of Comparative Literature” (Edmonton, Alberta, Canada), „The Comparatist” (Richmond, Virginia, USA), „Exquisite Corpse” (Baton Rouge, Louisiana), „Literary Research/Recherche littéraire” (London, Ontario, Canada), „Semiotica” (Bloomington, Indiana, USA), „Style” (De Kalb, Illinois, USA), „Surfaces” (Montréal, Québec, Canada), „Texte” (Toronto, Ontario, Canada) etc.; românești – „Agora” (Filadelfia), „Amfiteatru”, „Averea”, „Cahiers roumains d’études littéraires/Euresis”, „Contrapunct”, „Cotidianul”, „Curentul” (München), „Cuvântul”, „Dialog” (Dietzbach, RFG), „Lupta” (Paris), „MetaCritic” etc. Are o serie de inițiative culturale și academice, publică anual, între 1997 și 2005, aproximativ 400 de texte critice în engleză, franceză, spaniolă, italiană și germană, creând o revistă internațională în care se regăsește și un număr mare de universitari de origine română. Este creatorul a trei programe doctorale și un masterat la University of Western Ontario.

În 1990 se afla la București când s-a produs mineriada. Dezamăgit și revoltat, nu mai revine în țară și nu mai scrie pe românește timp de șapte ani. În 1997 Liviu Papadima l-a invitat să colaboreze la „Vineri”, suplimentul cultural al revistei „Dilema” și astfel Călin-Andrei Mihăilescu revine în limba română cu textul *Țară europsită*, titlu reluat la volumul de proză apărut în 2002, la Curtea veche, cu o prefață de Horia-Roman Patapievic, cu o nouă ediție în 2020 la Tracus Arte, în care menționează: „Sunt două stiluri intelectuale distincte în textele din această carte, ca două intarsii cu textură diferită în corpul aceluiași bloc de marmură. Ambele sunt împletite într-o atitudine intelectuală unică, pe care aș numi-o, cu o expresie care-i aparține lui C.-A. Mihăilescu, «mersul pe sabie». Primul stil intelectual este al raționamentului expozitiv, al narațiunii explicative. Este stilul intelectual clasic, ilustrat de superbul eseu *Utopia română*. Al doilea este al gândirii care se suspendă voluntar, deasupra cascadei, «aruncându-se» în ea fără să se prăbușească vreo clipă... Așa cum Ilarie Voronca a scris *Mic tratat de fericire perfectă*, Călin-Andrei Mihăilescu a scris un mic tratat perfect, *Avem o țară: cum procedăm?*, în care jubilația se împletește cu exasperarea, seriosul cu joaca,

speculația cu oracularul și erudiția cu ermetismul liric.”

Publică mai multe volume de proză, majoritatea la Curtea veche: *Calendarul după Caragiale*, în colaborare cu Liviu Papadima și Rodica Zafiu, 2002 (toți trei absolvenți ai Facultății de Litere din București în 1981), în care spiritul marelui dramaturg „se întinde ca o umbră luminoasă”, în filele și zilele calendarului cititorul este acompaniat de vorbele atât de bine știute ale lui Nenea Iancu; *Don Global suit pe cal* (povești scrise în colaborare cu copiii autorului, Ilinca și Andrei Mihăilescu; ilustrații de Sasha Mereț, 2003); *Călin dar de noapte*, cu 12 desene de Ion Barbu (2003); *Antropomorfină* (2005); *Happy New Fear!* (2011); *Poezoo (ce fac animalele când le faci)*, ilustrații de Ionuț Rădulescu, Prefață de Anamaria Beligan (Liternet, 2011); *AFKA* (Tracus Arte, 2018).

Cum era? Cam așa... Amintiri din anii comunismului (românesc) este o antologie care proiectează o imagine pregnantă a României de-atunci, un „inventar al unei lumi apuse”, reunind 24 de autori, unii trăind în România, alții pe continentul nord-american, care își amintesc de anii comunismului românesc, printre ei Mihai Șora, Dumitru Radu Popa, Sanda Golopenția, George Astaloș, Răzvan Petrescu, Vladimir Tismăneanu, Mircea Horia Simionescu, Andrei Codrescu, Liviu Papadima, Ioana Părvulescu, Bogdan Ghiu, Șerban Foarță... O carte de povești, nu de analiză, după spusele autorului.

În 2005 publică volumul *Amtropomorfină*, prefațat de Mihai Șora care relevă: „În pofida tonului jucăuș, cartea lui Călin-Andrei Mihăilescu e teribil de serioasă (cu toate conotațiile grave ale acestui cuvânt: de temeinicie în primul rând, dar și de îngrijorare pe deasupra) – iar gândurile lui sfârșesc prin a le isca pe ale tale, cititorule, obligându-te să articulezi explicit ceea ce până atunci zăcuse în zona nelămurită a aprehensiunilor.”

Volumul *Happy New Fear!* este prefațat de Șerban Foarță: „Călin-Andrei Mihăilescu e un rege Midas al cuvintelor. Mai precis, al literaturității lor. Pentru că orice cuvânt atinge el se transformă, prin cine știe ce alchimic secret pe care l-a bughit absolut pe meserie, în aur literar, în scris, ca și pe cale bucală, căci stilul e omul însuși. De la dilema (necioraniană) de a fi schizo sau para la dosarele securității, de la Erszi care povestește cum a murit Armand Călinescu la filmele sovietice sau la ofica protestantă a muncii...”

La apariția volumului de proze *AFKA*, criticul Cosmin Ciotloș scria: „Călin-Andrei Mihăilescu e un desăvârșit practicant al artelor combinatorice, putând înfrăți ingenios orice două cuvinte... E animat, simultan, de o erudiție înmărmuritoare și de o fertilitate speculativă de neegalat”, iar Daniel Barneboim: „Călin-Andrei Mihăilescu este o adevărată revelație... Vastele cunoștințe de literatură comparată

oferă partiturii o colosală fluiditate, cu care trece prin toată banda de frecvențe cognitive, fluiditate care nu se mai regăsește la vreun alt artist”. Titlurile textelor din carte sunt relevante pentru imaginația sa jucăușă, asociațiile neașteptate de cuvinte, răsturnări și torsionări lingvistice, cum ar fi *Odihi-noară*, *Alibiografie*, *Camera glucidă*, *Lângă hipnocentrală*, *Mahaleluia*, *Dadabanca*, *Cotrobaiul în știința modernă*, *Catastroful*. Dacă Nina Cassian este inventatoarea limbii *spargă*,

Călin-Andrei Mihăilescu este inovatorul unei, să-i spunem, *spar-române* infuzate cu umor și tâlc. De altfel, C.-A. Mihăilescu semnează prefața la volumul Ninei Cassian *Avant-garda nu moare și nu se predă* (Scrisul Românesc, 2017) în care se află și poemele scrise de ea în limba *spargă*.

Călin-Andrei Mihăilescu are o intensă activitate de editor și îngrijitor de ediții, realizând volume importante, unele în colaborare cu alți autori, în România și Canada: *Ars rhetorica*, (cu Alain Goldschläger), număr special al *The Canadian Journal of Rhetorical Studies/La revue canadienne d’études rhétoriques*, nr. 6 (May, 1996); *Fiction Updated. Theories of Fictionality in Contemporary Criticism*, (cu Walid Hamarneh) Toronto, 1996; Jorge Luis Borges, *This Craft of Verse*. Cambridge: Harvard, 2000 (tradusă în peste 20 de limbi); *Cum era? Cam așa... Amintiri din anii comunismului (românesc)*, Curtea veche, 2006; *Foarță-n față. Elogiu lumii la XIV lustrii de Șerban Foarță* (Brumar, 2012); *Literary Theory and the Sciences* („Theoria litterarum et scientia rerum naturae”), *Neohelicon*, Budapesta/Springer Verlag, 2014; *Festschrift Matei Călinescu. Yearbook of Comparative Literature* 59, University & University of Toronto Press), 2016; Ion Stratan, *La umbra Greciei în floare – poem(e)*, Tracus Arte, 2017; *Policing Literary Theory* (cu Takayuki Yokota-Murakami), Leiden & Boston: Brill-Rodopi, 2018; Ion Stratan, *Criminalii și crinii* (antologia autorului), Tracus Arte, 2018; Andrei Paul Zlătescu, *Așa, poemul* (Ed. Diacritic, 2019); Ion Stratan, *Urechea vorbitoare*. Audiobook (Editura Casa Radio, 2019); *De-a lungul, latul și-n înaltul lumilor lui D. R. Popa* (Editura Muzeul Literaturii Române, 2019).

Spirit neliniștit și dinamic, plin de energie și de idei, cu o personalitate puternică și tonică, Călin-Andrei Mihăilescu este o prezență dorită la orice conferință, colocviu, lansare de carte sau eveniment cultural, având talentul de a concentra o analiză, a despica un fenomen, a comenta o scriere, angajându-și auditoriul într-o formă de comunicare mai puțin obișnuită, neplictisitoare și vie. Cea mai recentă este *Libertatea de a spune ce gândești* – Călin-Andrei Mihăilescu în dialog cu Eugen Ciurtin, o incursiune în istoria teoriilor filosofice, de la Socrate până în zilele noastre (Muzeul Literaturii Române, 31 mai 2022).■

**Constantin
CUBLEȘAN**

Eminescu: De la „cușca lui Șuțu” la „ospiciul de la Döbling”

Între cei care după 1989 s-au implicat cu acribie, cu mai multă sau mai puțină probitate științifică, asupra biografiei lui Mihai Eminescu, căutând a dezvălui *adevărul* în privința bolii și morții acestuia, Călin L. Cernăianu face figură aparte. Gazetar de formație juridică, după cum îl caracterizează Th. Codreanu, este pe deplin un jurnalist de investigație, ca să-l numim după uzanța publicisticii de azi. El redeschide discuția în cauză, procedând a cerceta cu instrumentele specifice unui veritabil procuror de caz, reluând pas cu pas și document cu document (din câte s-au păstrat, precizând că acolo unde ele lipsesc cu desăvârșire, face conexiuni intuitive) întregul parcurs al evenimentelor, începând cu data de 28 iunie 1883, când s-a declanșat, cu violență, boala (și încă de mai înainte), constatând că „Dosarul Eminescu dezvăluie un număr incredibil de mare de cazuri concrete de infracționalitate la nivel înalt și foarte înalt, care – insist asupra acestui aspect – merită un studiu amănunțit din partea specialiștilor”. Așadar, cercetarea are în vedere legalitatea (legitimitatea) tuturor demersurilor ce-l au ca *obiect* pe gazetarul Eminescu *decretat* a prezenta simptomele nebuniei, sens în care caută a desluși în ce măsură există sau nu o *conspirație anti Eminescu*. Sub un asemenea generic a și publicat un întreg serial de volume (numerotate până la 9), începând din 2000, cu *Conjurația anti-Eminescu*, având subtitluri ce dezvăluie programatic finalitatea demonstrației: *Răpit și sechestrat; Decretat nebun printr-un certificat medical fals*. Am comentat la vremea respectivă acest volum, acum oprindu-mă asupra celui de-al doilea: *Conjurația anti-Eminescu*, având subtitlurile: *Scos din Țară în mod clandestin; Violențele avocatului Titus* – Editura (?) Semnele timpului, București, 2001 – reprezentând urmărirea transferului de la stabilimentul doctorului Șuțu din București („aruncat într-o cușcă la Șuțu”), la ospiciul de la Döbling („luni de adevărată detenție”), la care adaugă „așa-zisul voiaj către Italia”. Face această investigație „în tentativa de a limpezi cât de cât apele”, fără a avea pretenția că astfel „deținem adevărul cu toate nuanțele lui”. Cartea este plină de întrebări la care oferă posibile răspunsuri, plauzibile.

Firesc, prima întrebare se pune în legătură cu ridicarea („arestarea”) lui Eminescu de la baia Mitrașewski și internarea în spitalul doctorului Alexandru A. Șuțu. Întrebarea vine firească în urma constatării că „la internarea din 1883, lui Eminescu nu i s-a întocmit niciun act medical (...) în arhiva stabilimentului nu există nimic scris despre Eminescu”. Apoi: „Dacă Șuțu l-a «spitalizat» pe Eminescu ca pe un ins a cărui alienare s-a datorat îmbolnăvirii de sifilis, el trebuia să pomenească, oricât de succint, formale de manifestare în public a respectivei nebunii. Nu a făcut-o, cu toate că Legea i-o cerea în mod

expres. Mai mult, doctorul Șuțu a eliberat un fals certificat medical, substituindu-se comisiei medicale care, conform Legii, trebuia să stabilească dacă era sau nu cazul ca Eminescu să fie închis într-un ospiciu. (...) Capac la toate, deși l-a condamnat definitiv și pretins științific pe Eminescu, doctorul A. Șuțu nu prezintă un singur simptom, barem, depistat de el însuși, în urma internării «protejatului» lui Maiorescu”. Astfel se pune întrebarea referitoare la „măsura în care medicul Șuțu a acționat deliberat sau nu”.

Teoretic, există trei posibile explicații ale ilegalităților comise de el: „1. A greșit diagnosticul; 2. A fost convins de Maiorescu și/sau de alții că eliminarea lui Eminescu de pe scena vieții publice s-ar face spre binele Țării și/sau chiar spre binele acestuia; 3. Și-a premeditat fapta, spre a realiza obscure interese de grup”. Sunt detaliate pe rând aceste trei variante, pentru a constata în final că „admițând ca Eminescu ar fi fost bolnav, lui trebuia să i se aplice un cu totul alt tratament, nu cel antiluecic”, care duce la o altă întrebare. „A vrut Șuțu să-l distrugă pe Eminescu? Așa se pare, dacă ne gândim că, în mod deliberat, l-a supus unui tratament foarte toxic și de care pacientul nu avea nevoie. (...) Oare, diagnosticul scris de Șuțu însuși, acela de «maladie acută», nu este o probă suficient de limpede că lui Eminescu i-a fost «găsită» o boală, dar a fost tratat pentru alta?” Nu insist asupra detaliilor investigației. Dar, rețin că în cele din urmă se ajunge la soluția trimeriei lui Eminescu, pentru tratament, la Viena. Această trimerie și șederea lui în sanatoriul doctorului Obersteiner, ridică altă serie de întrebări, cărora istoria literară care a consemnat acest transfer, le-a dat răspunsuri confuze. Călin L. Cernăianu procedează, și în acest caz, metodic, constatând de asemenea nenumărate abuzuri și ilegalități. În primul rând, constată Călin L. Cernăianu, că atunci când analizăm situația creată în 1883, prelungită până în 1884, „nu trebuie să uităm nicio clipă că, legal, *Eminescu a avut în permanență statutul de om liber, cu drepturi civile intacte*.”

Atât internarea la Șuțu, cât și cea de la Döbling s-au făcut, deci, ca și cum aceasta ar fi fost voința lui. Această stratagemă demonstrează că Maiorescu mințea sfruntat atunci când afirma că Eminescu ar fi irecuperabil, căci, repet, dacă așa ar fi stat lucrurile, s-ar fi întocmit dosarul de curatelă, prin care «bolnavului» i-ar fi fost stabilit un consiliu de familie. Numai că așa ceva impunea o hotărâre judecătorească, iar decizia instanței, la rândul ei, trebuia să se bazeze și pe conținutul interogatoriului luat

lui Eminescu. (...) Dincolo de aspectul juridic, chestiunea are și o componentă medicală: odată cu bolnavul transferat trebuia prezentată și fișa medicală a acestuia, care să cuprindă data internării, diagnosticul pus înaintea transferului, tratamentul aplicat și rezultatele lui. Obersteiner a primit însă doar *vorbe* – și acelea venite de la nemedici”. Or, concludă exegetul, „fără a se întocmi documentele impuse de lege, indiferent ce speculații s-ar face, juridic vorbind, Eminescu a fost și rămâne o persoană răpită și sechestrată”. Așa stând lucrurile, se dovedește că plecarea la Döbling s-a făcut în taină. De aici decurg o serie de alte nelămuriri (întrebări) pe care Călin L. Cernăianu le detaliază având rezultatul că „Maiorescu l-a izolat pe acesta cu bună știință de restul lumii”. Etc.

La toate constatările privind legalitatea internării și tratării lui Eminescu la Șuțu ca și la Döbling, Cernăianu declară tranșant: „Nu mă hazardez să propun un răspuns, dar constat”. Paleta constatărilor de acest fel este extrem de bogată. Exegetul le prezintă detaliat căutând a fi obiectiv în totul și, abia astfel, provoacă atâtea și atâtea nedumeriri în privința modului în care Eminescu a fost scos din viața publică, îndepărtat din gazetărie și tratat excesiv cu mercur, substanță care odată instalată în corp, duce latent la moarte. De ce se dorea acest final pentru Eminescu? Poate că nu neapărat moartea lui dar anularea gazetarului, în orice caz. „Eminescu a fost mai mult decât un slujbaș” la „Timpul”, comentează cu toată gravitatea Cernăianu. „El a fost un stăpân de idei, pe care le promova fără să țină cont de sensibilitățile mai-marilor politici, fie ei liberali sau conservatori. Își onora munca de redactor, dar, totodată, își respecta propriul nume (...) iar când s-a socotit că Eminescu ar fi «irecuperabil» pentru interesele politice ale grupului, a apărut 28 iunie 1883”.

Demersurile cercetărilor juridico-medice întreprinse de Călin L. Cernăianu în prezentarea traseului existențial al lui Mihai Eminescu de la data internării acestuia în „cușca” spitalului doctorului Șuțu, cu transferul la Viena și apoi cu ciudata călătorie în Italia, până la final, chiar dacă nu schimbă cu nimic în judecarea și aprecierea gazetarului, implică a poetului, merită să fie cunoscute și urmărite, fie și doar ca un veritabil *thriller* (desigur, o perspectivă meschină!) al vieții acestuia, căci „întrebările sunt singurul lucru de care nu ducem lipsă în dosarul Eminescu”. Sunt, oricum le-am lua, contribuțiile lui Călin L. Cernăianu utile în rescrierea biografiei lui Eminescu, care dobândește astfel dimensiuni tragice, de tragedie shakespeariană. ■

Libertatea mea și magia Sibiului nu le-am descoperit până pe la 12 ani, când Puiu a luat o slujbă în Orașul Victoria unde stătea cu mama în cursul săptămânii. Pe mine m-au lăsat pe mâna Ilonei, o tânără unguroaică cu paprica în sânge și o căldură fenomenală, căreia-i plăcea să mă țină în poală ca pe un motan și de unde nu mă desprindeam decât din necesitate dură sau sever amenințat. Una dintre aceste despărțiri dureroase s-a petrecut datorită apariției unui soldat voinic și tânăr care mi-a uzurpat rapid situl paradisiac. Am început să hoinăresc. Am coborât și urcat Strada Felinarului. Am descoperit un zid prăpădit pe care dacă te urcai puteai să vezi o grădină secretă în care era ascunsă o căsuță mică unde un pantofar lucra la un pantof de damă cu toc înalt la lumina lunii. Am descoperit două intrări într-un arc peste un pod vechi unde eram convins că se ascunde o comoară. M-am împrietenit cu niște golani care fumau în cimitir și povesteau chestii fioroase despre morți. M-am ascuns în Catedrala Evanghelică și am ascultat un organist nebun despre care auzisem că fiii lui au fost naziști uciși în război. Nebunul, care se credea singur, extrăgea sunete nemaiauzite din profunzimile acelei orgi, renumit și el ca cel mai mare instrument de acest gen din sud-estul Europei. Pe străzi vedeam tot felul de oameni sinistru deformați și încovoiați, mulți fără un braț sau fără un picior. Orașul era pustiu dimineața când chiuleam de la școală și nu prea plin nici seara. Eram pe la sfârșitul anilor '50, încă aproape de război, și se simțea lipsa oamenilor. Un prieten din Varșovia mi-a explicat că părinții noștri nu se temeau pentru noi și că societatea era foarte atentă la bunăstarea odraslelor lor după război pentru că majoritatea cetățenilor fuseseră uciși și orașele erau depopulate. Sibiul emana o singurătate adâncă și simțeam prezența fantomelor în podurile vechi, în turnuri, în pietre, în ochii permanent semi-deschiși din podurile caselor. Nu cunoșteam atunci povestea după care flautistul din Hamelin, Germania, a vrăjit cu muzica toți copiii aceluia oraș german și i-a dus cu el peste munți, într-un oraș ascuns numit Hermannstadt. Am văzut eu acești copii, stând cuminți în colțurile bisericilor, agățați de turn, înghesuiți sub poduri. Am vorbit cu ei, am plâns împreună pentru părinții pe care nu aveau să-i mai vadă niciodată, din cauza flautistului vrăjitor (*The Pied Piper of Hamelin*). Este imposibil, chiar acum când încerc să-mi amintesc Sibiul copilăriei în detalii sobre, să despart locul de poveștile ce-l împresoară.

La Muzeul Bruckenthal, unde mă duceam des, domnea un alt fel de liniște, una cernută ca o făină fină din secole vechi, începând cu romanii care exploatau minele de sare de la Ocna Sibiului, traversând epoca armurilor medievale, la secolul baroc al iluministului Baron Bruckenthal, colecționar de picturi flamande și amator de hărți ale orașului – comandate de el unor artiști care îl desenau detaliat văzut de pe dealuri. Aveau la Bruckenthal și o cameră cu instrumente de tortură, unul dintre ele fiind roata, inventată special pentru răzvrătitul Horia. Această cameră, mult lărgită cu ajutorul imaginației, a jucat un rol

însemnat în romanul meu, *Contesa Sângeroasă*, despre Erzsébet Báthory, aristocrata perversă care a torturat și ucis copile în secolul 18. În fața Muzeului Bruckenthal, în Piața Mare, au fost arse în secolul al 16-lea vrăjitoarele. La sfârșitul secolului 20 acolo au fost împușcați tineri care demonstrau împotriva lui Ceaușescu, țintiți de oameni nevăzuți prin ochii Sibiului. Vezi că libertatea unui copil poate recunoaște conținutul farmecului unui astfel de oraș cu consecințe profunde. Devine poet, n-are încotro.

Farmecul orașului era sporit și de frică, dar ea scădea odată cu creșterea zonei mele de libertate. Îndrăzneam la un moment dat să hoinăresc foarte departe de casă, în zone unde trăiau alte soiuri de oameni decât noi, muncitori cu salopete, țigănci desculți, femei îmbrăcate săsește cu scuife negre pe cap care cultivau zarzavaturi în fața caselor. De frică deveneam curajos și îndemânatic. Știam să mă hrănesc în piața de pe malul Cibinului, gustând felii de brânză și fructe oferite de țărani potențialilor cumpărători. Căram o plasă ca să pretind că m-a trimis mama. Nu uitam nici să arunc o privire prin cele trei telefoane publice să văd dacă nu se pierduse vreun bănuț acolo. Golani mă învățaseră să culeg chiștocuri, să le desfac și să-mi învărt o țigară. O fumam ascunsă în palmă în stil „ruses” sau ca pușcăriașii, să nu se vadă sclipind. Din păcate această idilă și educație s-au încheiat abrupt când mama s-a întors cu Puiu pe neașteptate și m-au prins arbitrând o exhibiție pugilistică în Piața Mică. Acasă, ei au descoperit-o pe Ilona cu soldatul. Pe Ilona au dat-o afară imediat – fata, sănătoasă, împreună cu flăcăul ei vânos, au mâncat cam tot ce se găsea prin casă. Așa mi-am pierdut dintr-o singură lovitură cele două gratii de care azi nu mă mai satur: libertatea și căldura unei femei tinere. Mama și Puiu m-au dus în lanțuri la Orașul Victoria unde din visător am devenit revoluționar. Altă poveste.

Despre Sibiul copilăriei aș putea vorbi zile întregi (și chiar am făcut-o). Lângă acest Sibiul stau altele: Sibiul adolescenței (cu poezie, cu Aurelia, cu Marinela, cu castani, cu sex, cu mașina de scris, cu stâlpi telegrafici), Sibiul revoluționar

(3-7 ianuarie 1990 când am fost, cred, în mare pericol), Sibiul din iunie 1990 (când am întrezărit prăpastia adâncă dintre foștii mei colegi de liceu și mine, o prăpastie de patru decade făcută din abis viu, moale și intim plămădit din alegerile pe care le facem sau suntem forțați să le facem în fiecare zi), Sibiul din 1997 (când am fost celebrat precum fiul risipitor revenit acasă) și Sibiul din 2005. Fiecare Sibiu dintre acestea își are poveștile și tâlcurile, eseurile și chiar cărțile sau filmul proprii. Vreau să-ți spun numai o mică povestioară despre Sibiu, din aprilie 2005.

Era o vreme posomorâtă dar am avut luxul unor ore – trei – fără program și m-am plimbat prin oraș, de la Hotelul Romanilor, unde stau totdeauna din motive sentimentale și istorice („acolo și-a irosit tatăl tău tinerețea, pe femei și pe cărți” – o citez pe mama), până pe la gară, într-un cerc mare care cuprindea liceul meu, „Gh. Lazăr” (pe peretele căruia mai stăruie un graffito pe care l-am scrijelit cu o cheie în 1997, o inimă, o semnătură și data, la care un anonim a adăugat „t suga” – un bun început de „cadavre exquis”, deși semnificația rămâne ocultă), școala elementară „Ursulinele” (unde am devenit pionier) lipită de zidul bisericii în care pe vremea mea mai vedeai înfipte niște bile de tun inverzite de bureți, suvenire ale unui asalt turcesc sau drăculesc, și cel mai important (pentru mine) popas din traseu, casa în care m-am născut și unde am copilărit – la 42 Elizabethstrasse. Aici s-a întâmplat ceva extraordinar: poarta era deschisă și niște puștani jucau fotbal înăuntru. Am intrat în curte și m-am uitat la fereastra zăbreliată în spatele căreia copilașul din anii '50 își trăia fricile și fanteziile. În fața ferestrei se afla zidul căruia îi cunoșteam pe de rost toate crăpăturile și dărele de igrasie.

Prin ferestruică acest zid era pânza mea de cinematograf pe care am proiectat filmele uitate ale copilăriei. M-am apropiat și de scara care ducea la mansarda noastră și am văzut treptele pe care le săream două sau trei deodată. Puștani din curte continuau să se joace fără să mă bage în seamă. Lumina de amiază târzie era stranie: am recunoscut-o și pe ea: o lumină iernatică ce se pierdea mai repede în curte decât pe stradă. Soarele apune oricum mai devreme la Sibiu, dar în aceste curți vechi umbrele vin mai repede. Mi-am pus aparatul foton digital la ochi, m-am uitat prin dispozitiv la copii și am văzut ceva greu de explicat: unul dintre puștani care jucau fotbal, un copil de 9 ani, cu păr negru cârlionțat, eram eu. Știu care-i explicația rezonabilă: puștiul era ca mine, semăna cu mine. Bon. Dar n-a fost cazul. Te asigur pe tine și pe cititori că eu eram puștiul. L-am fotografiat. Era lumină puțină și stăteam cam departe, dar atașez aici fotografia. Credeți ce vreți. ■

(fragment din dialogul cu Robert Lazur, în *Miracol și catastrofă*, Ed. Cartier 2021)

Andrei
CODRESCU

**Adrian
CIOROIANU**

Un Mărțișor mai scump decât îmi imaginam

Prin luna ianuarie a anului 2016, chiar în primele zile, în care încă mai eram la București, în familie, după Crăciun și Revelion, mi-a venit ideea de a organiza la Paris o... sărbătoare a Mărțișorului!

Aceasta, dat fiind, mai ales, că în acel moment Mărțișorul era unul dintre dosarele noastre depuse pentru înscrierea în Patrimoniul mondial imaterial al UNESCO. Acel dosar a mers foarte greu. Pe de o parte, era un avantaj că dosarul era depus de patru state (România, Bulgaria, Republica Moldova, Macedonia de Nord), deci era un dosar multinațional – o formă de asociere pe care UNESCO o încurajează; pe de altă parte, tocmai pentru că patru ministere ale Culturii și patru echipe de experți lucrau în paralel etc. au apărut în mod inevitabil întârzieri, distonanțe între variantele locale ale dosarului ș.a.m.d. În plus, fiecare criză politică din oricare dintre aceste state (cum ar fi Republica Moldova) a complicat suplimentar lucrurile, în sensul că a trenat finalizarea dosarului.

Dar, după toate aceste probe, la începutul anului 2016 se vedea oarecum lumina de la capătul șnurului Mărțișorului, ca să spun așa, în sensul că știam că în anul 2017 juriul patrimoniului imaterial al UNESCO (categorie la care era înscris dosarul, ca tradiție legată de venirea primăverii) avea să dea verdictul asupra cererii noastre.

Un eveniment cu bătaie mai lungă

În momentul în care m-am gândit la organizarea unui eveniment la Ambasada României, cu prilejul zilei de 1 Martie, noul ambasador al României la Paris încă nu venise la post. Luca Niculescu a ajuns la scurt timp după aceea, cred că în cursul lunii februarie, și mi-a făcut plăcere să merg la aeroport și să-l primesc cu cele bune în ziua sosirii sale (ne cunoșteam de ani de zile deja, dar în cu totul alte contexte, mai curând amicalo-jurnalistic-literare). La scurtă vreme, apoi, i-am spus și lui Luca și dnei Doina Marian (șefa interimară a Institutul Cultural Român din Paris în acel moment) despre planul meu de a crea un eveniment informal-diplomatic în jurul Mărțișorului, ei au fost de acord și chiar m-au ajutat mult.

De fapt, planul meu a fost de la bun început acela de a face un eveniment cu mai multe etaje și cu o bătaie mai lungă: adică, a lega prezentarea Mărțișorului de o sesiune de degustare a unor vinuri românești și, concomitent, de un mic spectacol de muzică populară de calitate.

Un sponsor pentru vinuri am găsit foarte repede – de fapt, mai corect spus ar fi că el m-a găsit pe mine, în virtutea unei (imaginați-vă!) complicități craiovene: cel care avea să-mi

furnizeze vinurile pentru acea seară era un cetățean italian, dar care copilărise în Craiova, și care a devenit, după 2000, unul dintre marii investitori din industria vinului românesc (mă refer, pentru cunoscători, la Sergio Faleschini, fondatorul brandului de vinuri *Vinarte România*).

Toate bune și frumoase, până acum. Așadar, n-a mai fost cazul să închiriez vreo sală prin Paris, dat fiind că *Salonul auriu* al Ambasadei României și celelalte erau cu mult mai frumoase (și aveam acordul ambasadorului), iar ideea de ansamblu era ca să invit comunitatea diplomatică a UNESCO (și a UE, mai apăsător) la o prezentare a Mărțișorului, dublată de un spectacol de muzică tradițională, totul însoțit de vreo cinci sortimente de vin diferite (toate roșii, date fiind luna din calendar și contextul parizian!).

Apare și artistul Dar lipsesc mărțișoarele

Deci: motiv aveam, sală aveam, vin aveam, iar în curând am avut și un artist de mare calitate: tot un craiovean (prin educație), anume artistul popular Ion Crețeanu – care atunci conducea Ansamblul „Doina Oltului” din Slatina, Olt –, pe care furnizorul de vin l-a ajutat să ajungă în bune condiții la Paris, spre marea noastră bucurie, iar Luca Niculescu a acceptat să-l găzduiască două sau trei nopți într-un apartament din spațiul ambasadei. Artistul I. Crețeanu este, prin propria lui persoană, un fel de istorie a muzicii populare românești: are un întreg arsenal de instrumente, de la fluiere la lăute, mai mari sau mai mici, plus altele pe care eu nici măcar nu le pot identifica.

Deci, aveam tot ce-mi trebuia (mai puțin mărțișoare!).

De fapt, înainte de orice, în teorie eu începusem chiar cu mărțișoarele. Pe la acel început de ianuarie 2016 am informat corespondenții mei din MAE despre ideea organizării unui eveniment dedicat dosarului nostru și, desigur, am fost felicitat și încurajat. Când am spus că aș avea nevoie de niște mărțișoare pentru

acea seară, toată lumea cu care am vorbit m-a sfătuit să iau unele create de autentici meșteri populari – adică, exact ceea ce intenționam și eu. Fără plastic, fără polistiren, fără cauciuc – numai materii naturale, adică lemn, os, piatră, bumbac, fire de in etc.

Unde puteam să găesc, cel mai sigur, toate acestea? Imediat după vacanța de iarnă din ianuarie 2016, l-am sunat pe Virgil Nițulescu, directorul Muzeului Țăranului Român din București (fost coleg de facultate, în ani diferiți). Știam că el an de an organizează târguri de mărțișoare și, deci, am mers direct la țintă.

„Dragule, iată ce vreau să fac și iată de ce am nevoie, *a-b-c*, dacă poți să mă ajuți să cumpăr niște mărțișoare adevărate!”, i-am spus. Virgil N. a înțeles repede. „Câte îți trebuie?”, a zis el. „Păi eu aș avea nevoie de vreo 150-200 de bucăți, dar mai depinde și de preț – i-am răspuns –, în funcție de care știu dacă îmi permit sau nu”. Virgil N. s-a gândit puțin și mi-a zis că poate găsi mărțișoare adevărate, făcute de meșteri locali, la cca 2 sau 3 euro *per* bucată. Mi s-a părut foarte bine și l-am rugat să facă o comandă fermă pentru vreo 200 de bucăți. Ideea de a face o seară de propagandă dosarului nostru *Mărțișor – UNESCO 2017* cu doar 600-700 sau, hai, 1000 de euro mi s-a părut de necrezut – cu o astfel de sumă, în Parisul anului 2016, mergeai la un restaurant mediu cu 6-10 persoane, mănânci un meniu fără exotisme și bei un vin corect (dar nu scump) și cam asta e tot. Ori, eu aveam de gând să invit cel puțin o sută de diplomați, personal tehnic de la UNESCO etc.

Mi se părea a fi o afacere bună.

Păcat că februarie e atât de scurtă

Treceau săptămânile, evenimentul de Mărțișor se profila din ce în ce mai bine, totul se aduna încet-încet.

Printr-o întâmplare fericită, atunci se afla la Paris (cu regretabile probleme medicale...) și celebrul, pentru unii români, dr. Ion Pușcă, un adevărat oenolog român, creatorul – în anii '60 ai secolului trecut – al apreciatei șampanii de Panciu, o adevărată instituție a oenologiei românești. *Doctor* Pușcă, pe care eu îl cunoșteam încă de prin 2003-2004, pe când avea un magazin de vinuri la parterul unuia dintre blocurile de pe bulevardul care leagă Palatul Parlamentului de Piața Unirii, iar, mai apoi, din anii în care își deschisese un magazin pe drumul care lega Medgidia de Constanța (înainte de deschiderea autostrăzii actuale), așadar dr. Pușcă mi-a făcut onoarea de a răspunde invitației mele de a ne vizita în birourile noastre de la UNESCO, unde am stat de vorbă și am →